

6. Zozulev A. Aut-sorsynh kak ynstrument povyshenyua konkurentosposobnosti otechestvennykh predpryyatyy v uslovyiyakh hlobalyzatsyy / O.Zozulev // Экономика Украины. - 2009. - № 8. - S.16-24.

7. Luchenko V. Vyrobnychyu aut-sorsynh / Luchenko V. [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://luchenko.com>.

8. Osadchuk O. V. Aut-sorsynh yak tekhnolohiya pidvyshchennya efektyvnosti diyal'nosti suchasnykh orhanizatsiy [Elektronnyy resurs]/ O. V. Osadchuk, M. A. Yokhna. – Rezhym dostupu: <http://www.nbu.gov.ua>.

Рецензент: Бельтюков Е.А., д.э.н., профессор, зав. кафедры экономики предприятий Одесского национального политехнического университета.

1.11.2014

УДК 542.231:338.33(477)

Стальніченко Наталія

ОЦІНКА СТАНУ ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТУ СКЛЯНОГО ПОСУДУ

Стаття присвячена питанням підвищення ефективності скляного виробництва та формування асортименту скляного посуду. Встановлено, що технічне переобладнання вітчизняних підприємств скляної промисловості є основною передумовою виробництва високоякісних та конкурентоспроможних товарів вітчизняного виробництва. Перспективними методами обробки скляних виробів є використання лазерного декорування, впровадження автоматичного гранування та кислотного полірування. Виявлено, що відсоток вітчизняної продукції на українському ринку складає не більш 10 %. Проаналізовано фактори, що впливають на формування асортименту і основні напрямки, за якими змінюється асортимент скляного посуду вітчизняних виробників. Проаналізовано основні тенденції ринку скляного посуду в Україні. Доведено, що оновленню асортименту скляного посуду на ринку сприяє конкуренція, яка зумовлює надходження на ринок товарів з новими споживчими властивостями.

Ключові слова: скляний посуд, виробництво, вітчизняна

сировинна база, формування асортименту, конкуренція, ринок, споживчі властивості.

Стальниченко Наталья

ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ ПРОИЗВОДСТВА И ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ АССОРТИМЕНТА СТЕКЛЯННОЙ ПОСУДЫ

Статья посвящена вопросам повышения эффективности стекольного производства и формирования ассортимента стеклянной посуды. Установлено, что техническое перевооружение отечественных предприятий стекольной промышленности является основной предпосылкой производства высококачественных и конкурентоспособных товаров отечественного производства. Перспективными методами обработки стекла является использование лазерного декорирования, внедрение автоматического огранки и кислотного полирования. Установлено, что процент отечественной продукции на украинском рынке составляет не больше 10%. Проанализированы факторы, влияющие на формирование ассортимента и основные направления, по которым меняется ассортимент стеклянной посуды отечественных производителей. Проанализированы основные тенденции рынка стеклянной посуды в Украине. Доказано, что обновлению ассортимента стеклянной посуды на рынке способствует конкуренция, которая обуславливает поступления на рынок товаров с новыми потребительскими свойствами.

Ключевые слова: стеклянная посуда, производство, отечественная сырьевая база, формирование ассортимента, конкуренция, рынок, потребительские свойства.

Stalnichenko Natalia

EVALUATION OF PRODUCTION AND PROSPECTS OF THE ASSORTMENT OF GLASSWARE

The article is devoted to questions of increasing the efficiency of glass production and formation of the assortment of glasswares. Established that the technical upgrading of domestic glass industry is a basic prerequisite of production of high-quality and competitive products

manufactured domestically. Promising methods of treatment is the use of laser glass decoration, the introduction of automatic cutting and acid polishing. It is found that the percentage of domestic products in the Ukrainian market is not more than 10%. The factors influencing the formation of the assortment and the main directions in which the assortment of glasswares of domestic producers changes are analysed. The main tendencies of the market of glasswares in Ukraine are analysed. It is proved that the updating of the assortment of glasswares in the market adds to the competition which accounts for the appearance of the commodities on the market with new consumer properties.

Keywords: glassware, production, domestic raw materials base, the formation of the assortment, competition, market, consumer properties.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Скляні вироби відносяться до виробів багатократного використання, тривалість використання яких визначається здатністю зберігати головні показники фізико-технічних властивостей в процесі експлуатації. Збільшення часу експлуатації виробів із скла рівноцінно додатковому збільшенню її випуску без будь-яких збитків.

В умовах ринкової економіки боротьба за споживача на внутрішньому і зовнішньому ринках вимагає виробництва конкурентоспроможного скляного посуду. Якість тут виступає як головний фактор конкурентоспроможності скляного посуду, складаючи його основу. Однією з головних характеристик асортименту є конкурентоспроможність. Адже це найважливіша комплексна ринкова характеристика скляного посуду, а також його здатність бути проданим на конкретному ринку в певні терміни за наявності аналогічних товарів-конкурентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням підвищення ефективності скляного виробництва та формування асортименту скляного посуду приділяли достатню увагу вітчизняні учені: Маричев О.В., Кисляк Н.К., Коломієць Т.М., Стрижак Т.О., Золотарьова В.В. З інформації, що подана як у статтях, так і в різноманітних публікаціях, можна зробити висновок, що завдання щодо удосконалення асортименту скляного посуду вітчизняних виробників – напрямок, який потребує детального вивчення, оскільки оптимізація асортименту товарів вітчизняних виробників, вимагає особливої уваги та має стратегічне значення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Темпи підвищення ефективності скляного виробництва залежать від досягнутого рівня якості продукції і від того, які будуть створені умови для досягнення певної мети. Дуже важливо встановити відношення асортименту продукції, що виробляється, зі сформованими потребами населення. Це дозволить створити необхідний асортиментний мінімум. Формування асортименту за цією схемою дозволить створити дизайн, моделювання та проектування нових форм та оформлення скляного посуду.

Метою даної статті є оцінка стану виробництва та визначення особливостей формування асортименту скляного посуду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Скляна промисловість є однією з базових галузей економіки України і відіграє важливу роль у формуванні макроекономічних показників окремих регіонів і держави в цілому.

Скляна промисловість включає в себе такі галузі:

- виробництво ємностей зі скла (виробництво посуду зі скла та кришталю, виробництво іншого столового та кухонного посуду зі скла та кришталю);

- виробництво та оброблення листового скла (виробництво листового загартованого та багат шарового скла, виробництво скляних дзеркал, виробництво склопакетів);

- виробництво скловолокна (виробництво скловолокна, в тому числі скловати, нетканих матеріалів з нього, виробництво тканин зі скловолокна, виробництво волоконно-оптичного кабелю для передавання кодованих даних);

- виробництво лабораторних, гігієнічних, фармацевтичних скляних виробів, скла для наручних та інших годинників;

- виробництво оптичного скла і оптичних елементів без оптичного оброблення; деталей для біжутерії; електроізоляторів і скляної ізоляційної арматури; скляних блоків для мостіння; скляних трубок і стрижнів, колб для ламп тощо;

- монтаж, ремонт та формування скляних труб, трубок та трубопроводів на промислових підприємствах;

- виробництво медичних інструментів;

- виробництво оптично оброблених елементів;

- виробництво іграшок зі скла.

На початку 80-х років в Україні нараховувалося близько 60 підприємств скляної промисловості, у тому числі 6 заводів з виробництва листового і технічного скла, 14 – сортового посуду, 8 – пляшок, 6 – тарного скла, 9 – дзеркал. Скляна промисловість зосереджувалася передусім на Донбасі (тут вироблялося 95% продукції віконного скла). Найбільші заводи: Костянтинівський склоробний (заснований 1897), Костянтинівський «Автоскло» (з 1897), Лисичанський (з 1935), Львівський, Запорізький склоробний, Херсонський скляної тари, Дзеркальна фабрика в Одесі, завод художнього скла в Києві.

Після здобуття Україною незалежності і з переходом на ринкову економіку виробництво усіх видів скла в Україні скоротилося. Виробництво віконного скла складало у 1998 році 52 млн м², а у 2010 становило близько 20 млн м².

З розвитком ринкових відносин в Україні створюються умови для повного задоволення потреб населення товарами високої якості різноманітного асортименту при мінімальних витратах підприємств на їх виробництво. Це безпосередньо стосується формування споживчого ринку скляних побутових товарів, який забезпечується як вітчизняними, так і зарубіжними виробниками.

За даними Українського державного науково-дослідного інституту скла [1], в Україні сьогодні нараховується 37 підприємств, що виробляють скло або ж мають до скловаріння безпосереднє відношення. Серед них більше 20 склозаводів, які займаються виробництвом скляних побутових товарів: Київський завод художнього скла, Львівське виробниче об'єднання "Райдуга", яке включає 5 заводів (Львівський, Жовківський, Самбірський, Пісочанський, Нестерівський), Романівський, Бережанський, Гостомельський, Стрийський, Артемівський, Лисичанський, Херсонський, Константинопольський та інші. Значну долю скловиробів на ринку України становить продукція закордонних виробників: Чехія, Словачка, Німеччина, Франція, Італія, Китай, Росія тощо, яка є досить конкурентоспроможною переважно завдяки високим естетичним властивостям скляних виробів.

Чеські відомі виробництва – Simax, Bohemia, чеська школа виготовлення скла та скловиробів має дуже старі традиції, їх

поважають та знають у всьому світі. Bohemia – це насамперед дуже великий асортимент склянок та бокалів, вазонів, художніх виробів. Simax – здебільшого це посуд з термостійкого скла, виробляють даний посуд на склозаводах «KAVALIER», які були засновані у 1837 році. Даний посуд використовують для приготування їжі на любых поверхнях, даний посуд не вступає в реакції з їжею, посуд витончений та функціональний [2, 5].

Французькі виробники – заявлені фірмою Luminarc, що є однією з торгівельних марок ARC International, пропонує широкий асортимент товарів – столовий посуд зі всіх видів скла, посуду для мікрохвильових печей, посуд для дітей, декоративний посуд. Відмінні якості даного виробника: посуд здатен витримувати тепло, проходить при виробництві процес загартування (закалювання), витримує різкі перепади температур [3].

Турецькі виробники Pasabanche, що є підрозділом концерну Sisecam, завдяки активному інвестуванню та розширенню виробництва, за останні роки цей виробник набув статусу другого за розмірами виробника посуду зі скла у Європі. Виробник, використовуючи сучасні технології та обладнання, пропонує своїм покупцям широкий асортимент якісного посуду [4].

Вітчизняна скляна промисловість працює на базі кварцових пісків, крейди, а також відходів содової промисловості. Скляні піски, які ідуть на виготовлення скла, повинні мати максимальний вміст кремнезему, рівномірну зернистість. Родовищ таких пісків відомо більше 100. Основні запаси пов'язані із олігоценовими морськими відкладами та з породами міоцену. У скляній промисловості використовують також польові шпати. Основним джерелом польових шпатів є пегматити, які добуваються на Українському щиті (Єлісеївське родовище у Запорізькій області і ін.), а також лужні каоліни і граніти. Найбільші родовища скляних пісків знаходяться у Донецькій області (Авдіївське, Новомихайлівське), Харківській (Новоселівське), Чернігівській (Глібівське), Львівській (Великоглібовицьке). У цих областях зосереджено 55% усіх запасів. На Донецьку, Харківську та Чернігівську області припадає 86% видобутку скляних пісків в Україні [6].

Проблема технічного переобладнання вітчизняних підприємств скляної промисловості є найважливішою передумовою виробництва

високоякісних та конкурентоспроможних товарів вітчизняного виробництва. Вирішення технічного переоснащення і реконструкції скляних заводів на основі світових досягнень науково-технічного прогресу розпочала Українська державна корпорація "Укрбудматеріали", куди входять підприємства, які виробляють скляні побутові товари.

Виробництво скляних товарів в Україні, порівняно з закордонними виробниками, є надто енергомістким. Введення нових сучасних технологій, нового устаткування на склозаводах дозволить зменшити кількість відходів та дасть можливість різко зекономити паливо і енергоресурси, а отже знизити собівартість продукції.

Саме присутність широкого гармонійно виваженого асортименту у кожній із груп товарів стимулює виробників до посиленого контролю за якістю продукції, бо у наявності достатнього асортименту саме якість буде мати вирішальну роль у виборі того чи іншого продукту.

Скляний побутовий посуд включає в себе вироби зі скла, які використовуються в побуті та сфері масового харчування для приготування та зберігання їжі і напоїв та сервірування столу. Побутовий посуд підрозділяють на столовий, кухонний і господарський.

Столовий посуд в обсязі виробництва та споживання значно переважає інші групи скляного посуду. Він характеризується найбільшою різноманітністю за призначенням, видами, формою, розмірами, видами скла та видами декорування, способом вироблення тощо. Асортимент столового посуду за функціональним призначенням включає вироби для подачі їжі і напоїв на стіл, для приймання їжі і напоїв, для нетривалого зберігання їжі та іншого призначення.

Столовий посуд виробляють із скломаси звичайної та кришталевої як безкольорової, так і кольорової. За способом вироблення столовий посуд розрізняють видувний, пресовидувний, відцентрового формування, гутний тощо.

Видувний посуд має понад 50 найменувань, сотні артикулів та фасонів. Він характеризується як досить складною формою з великою кількістю приставних деталей та елементів, так і простою формою, а також виробами з невеликою товщиною стінок, та товстостінними. На цих видувних виробах відсутні сліди від прес-форми. Видувний посуд

виробляють переважно з калієво-силікатного скла безкольорового і кольорового з різними видами декорування. Різнокольорові вироби мають підвищену прозорість завдяки вмісту оксиду калію. Фасони видувних виробів досить різноманітні. Так, наприклад, вази для фруктів бувають звичайні, на високій ніжці, на рівній ніжці і фасонній, край ваз буває гладкий, вирізний чи зубчиками. Графіни для вина таких фасонів: без ручки і з ручкою, без піддону і на піддоні, на ніжці; а форма – куля, овал, подвійний конус, сплюснута куля, ромб, конус тощо.

Пресований посуд, порівняно з видувним, має більшу товщину стінок, більш просту, розширену до верху форму. В ньому відсутні різноманітні види декорування, крім тих, які відбилися в процесі формування (виступи, заглибини, як імітація під алмазне гранування), на їх поверхні часто є слід від роз'ємної прес-форми. Видовий асортимент пресованого посуду дещо звужений порівняно з видувним. Це такі вироби: склянки, чарки, салатники, дошки для сиру, маслянки, цукорниці, підноси, оселдниці, сухарниці, тарілки, виделки, ложки, лимоновижималки, вази, рюмки для яєць, серветниці, хрінниці, солонки, соусники, попільниці, чайниці та ін.

Пресовидувний посуд має найбільш обмежений видовий асортимент - це графіни, вази, маслянки, судки столові, штофи, кухлі для пива та ін. Для цих виробів характерні прості форми і прикраси у вигляді випуклого малюнка та сліди від прес-форми, що споріднює їх з пресованими виробами. Відрізняються ж ці вироби від пресованих наявністю звуження їх форми знизу до верху.

Господарський посуд включає в свій асортимент вироби, які використовуються як тара для зберігання різних харчових продуктів – соління, варення, квасу, води та ін. Це банки для варення, банки для соління та молока, пляшки для квасу, бочечки тощо. Всі вони різної місткості в межах 1 – 12 л; цей посуд виготовляється (переважно гладкої поверхні) видувним способом із звичайного (натрій-кальцій-силікатного) скла.

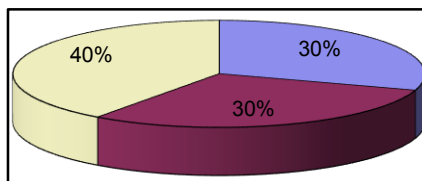
Кухонний посуд – це вироби, які використовують для приготування їжі на газових та електричних печах. Асортимент їх включає такі види виробів: каструлі з кришкою і двома ручками, сковороди, жаровні овальні з двома ручками і плоскою кришкою, посуд для запікання без ручок і з двома ручками, круглої, овальної та прямокутної форми тощо. Виготовляють ці вироби із жаростійкого

боросилікатного скла, яке піддається подальшому загартуванню з метою підвищення механічної міцності та термостійкості. Цей посуд повинен витримувати перепад температури від 20 до 600°C. Крім того, для виробництва кухонного посуду використовують ситали, які мають високі споживні властивості, які необхідні для жаростійкого посуду.

Ситаловий посуд нагадує зовні фарфоровий, але переважає його та посуд з боросилікатного скла за такими показниками: термічна стійкість та ударна міцність. Ситаловий посуд має високу хімічну стійкість та красивий зовнішній вигляд, який зумовлений білим кольором та блиском і нанесеним декором у вигляді деколі, живопису й ін. Кухонний посуд характеризується високими гігієнічними, термічними та естетичними показниками.

Виробництво художніх виробів з кольорового скла – це ручна виробка, гутна техніка з різними видами декоративного оформлення. Переважно використовується поверхнева декоративна обробка: матування, нанесення золота, люстрів, силікатних фарб (ручний розпис, трафаретна печать, деколі). Цікавий напрямок – дрібна сувенірна пластика із кольорового дроту.

Ринок посуду як на Україні, так і в м. Одеса, має досить однакову тенденцію за структурою продажу скляного посуду серед всього посуду, так і в середині самого сегменту скляного посуду. І хоча ми бачимо українських виробників посуду досить широко представлених на полицях, однак при цьому тенденція залишається така – всього 10 % товару – це товар українського виробництва, 90 % – імпорт. Темпи росту цінового сегменту досить стабільні – приріст 30 – 40% за 2014 рік (рис. 1.), однак на думку фахівців, потенціал даного сегменту ринку відкрито лише на половину. Наприклад, середній європеець витрачає на посуд приблизно 30 євро, в той час як середній українець – 1,2 євро на рік.

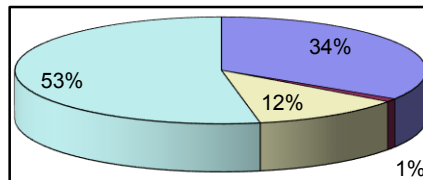
■ високий ціновий сегмент ■ середній ціновий сегмент □ низький ціновий сегмент

Рис.1. Структура продажу скляного посуду в Україні за ціновими сегментами в 2014 році

Згідно відміток операторів ринку, на цьому ринку ще у 2010 році почалася цікава тенденція, котра закріпилася у 2012 році. А саме-попит змістився у бік більш дорогої продукції. Якщо ще у 2009 році продаж дешевого сегменту посуду займала не менш 50 % від продажу всього ринку, то з 2010 року помітно виросла продаж середнього та високого цінового сегментів. Більшість операторів ринку помітили цю тенденцію та зробили висновки і розширили свій асортимент для того, щоб задовольнити попит.

У наш час на українському ринку виявлено посуд усіх відомих торговельних марок, однак здебільшого це товар, вироблений у Китаї, країнах СНГ, Польщі, Чехії, Франції тощо. При цьому обсяги імпорту постійно збільшуються (рис. 2.). При цьому, як і на інших ринках, лідерство має посуд виробництва Азії, а саме Китаю. За українського споживача щільно взялися і виробники країн СНГ, а також виробники Туреччини, пояснюючи свою зацікавленість зручним розташуванням нашої країни щодо інших європейських країн.

На цьому фоні не так оптимістично виглядає становище справ українського виробника. Україна має всю необхідну сировину для виробництва посуду, однак маючи на увазі те, що не розвивають вітчизняне виробництво, не вкладають у технологічне облаштування, маємо те, що відсоток нашої продукції на українському ринку складає не більш 10 %, а у цьому році маємо всі важелі (включаючи найскладніше за всі часи незалежності економічне становище, відсутність кредитів) того, що ця доля стане ще менша.

■ Азія ■ Країни СНД ■ КНР ■ Країни Європи

Рис. 2. Імпорт посуду в Україні 2014 рік

Єдиним конкурентним важелем серед імпортерних

постачальників до цих пір була помірна ціна на вітчизняну продукцію, але у зв'язку зі збільшенням цін на енергоносії, цей важіль втрачено. У собівартість посуду 30 – 40 % припадає на ціну газу, враховуючи застаріле обладнання, це дуже вагома причина подорожчання. Якщо не починати модернізацію виробництва, ціна буде зовсім не конкурентна. І саме це, за думкою більшості іноземних експертів, має такий негативний вплив на українське виробництво.

Висновки і перспективи подальших досліджень. З метою вдосконалення структури асортименту скляних виробів вітчизняного виробництва на споживчому ринку України необхідно розширити номенклатуру (видовий асортимент) виробів з урахуванням їх призначення, розробити принципово нові сучасні форми виробів, розширити методи і прийоми їх декорування, передбачивши випуск скляних виробів з національними особливостями. Перспективними методами обробки скляних виробів є використання лазерного декорування, впровадження автоматичного гранування та кислотного полірування, які широко застосовуються при виробництві скловиробів в Англії, Німеччині, Бельгії та ін.

Враховуючи попит споживача, сьогодні необхідно збільшити випуск комплектного посуду (сервізи чайні та кавові, подарункові набори тощо) та виробів-новинок з кольорового скла та кристалю, декорованих живописом золотом, сріблом, платиною, люстровими і силікатними фарбами.

Це дасть можливість вітчизняним скляним виробам стати конкурентоспроможними і зайняти достойне місце як на вітчизняному, так і на зовнішньому ринку.

Література

1. Державне підприємство «Український науково-дослідний інститут скла». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrnii.com/>
2. Офіційний сайт фірми Bohemia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bohemiacrystalcompany.com/>
3. Офіційний сайт фірми Luminarc. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://luminarc.in.ua/>
4. Офіційний сайт фірми Pasabahce. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pasabahce.com/>

5. Офіційний сайт фірми Simax. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.simax.com/

6. Товарні ресурси скляної промисловості України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/717-tovarni-resursi-sklyanoji-promislovosti-ukrajini>

1. Derzhavne pidpryyemstvo «Ukrayins'kyu naukovo-doslidnyy instytut skla». [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrnii.com/>

2. Ofitsiynyy sayt firmy Bohemia. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.bohemiacrystalcompany.com/>

3. Ofitsiynyy sayt firmy Luminarc. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://luminarc.in.ua/>

4. Ofitsiynyy sayt firmy Pasabanche. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pasabahce.com/>

5. Ofitsiynyy sayt firmy Simax. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: www.simax.com/

6. Tovarni resursy sklyanoyi promyslovosti Ukrayiny. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/717-tovarni-resursi-sklyanoji-promislovosti-ukrajini>

Рецензент: Кулініч О.А., д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри експертизи товарів та послуг Одеського національного економічного університету

30.10.2014

УДК 657.21:336.274.2

Тюхтя Олександр

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УМОВАХ ДЕФЦИТУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Сучасні трансформаційні процеси в українській економіці